

Музыка – ұлттық рухтың тілі

Өз мәдениетін, өнерін, ұлттық кодын сақтау мәселесі бойынша «Болашаққа бағдар рухани жаңғыру» мақалада көрсетілгендей, жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты. Ұлттық музыка мен ұлттық рухты сақтау тұрғысынан құнды әрі өзекті Ұлттық тәрбиенің өзегі рухани құндылықтың алғашқы нәрі – өнер. Сол арқылы ұлтының салт – дәстүрін, тілі мен музыкасын, әдебиеті мен өнерін құрметтеп, мәңгілік қастерлейтін ұрпақ тәрбиеленеді. Музыка әлемдегі ең таңғажайып өнердің түрі болып табылады.

Әр адамның өмірі музыкамен немесе дыбыстармен байланысты. Музыка салт – дәстүр әдет-ғұрып, қозғалыс үйлесімділігі, қарым-қатынас және ойын-сауық тәрізді әр түрлі қоғамдық мақсаттар үшін пайдаланылады. Музыка тура мағынасында /музалар өнері/ - белгілі биіктіктегі дыбыстардан тұратын, адамға сазды әуенімен әсер ететін, дыбыстық көркем бейнеге негізделген өнер түрі. Өзінің эмоциялық әсері арқылы музыка адамзат тарихында қоғамдық – идеялық, мәдени – тәрбиелік және эстетикалық қызмет атқарады.

Музыка адам сезімін ойын, оның ерік – күшін дыбыстық формада суреттейтін қатынас құралы ретінде музыкалы етеді. Өлөмде музыкасыз ұлт жоқ, ол адамзатқа ортақ тіл. Ең әсерлі сиқырлы сұлу сөзде адам сезіміне музыкадай әсер ете алмайды. Шынында музыкасының берер әсерін тілмен, сөзбен айтып жеткізуге болатын болса, онда музыканың қажеті болмас еді. Музыканың құдіретін ұлы Абай «Құлақтан кіріп бойды алар, әсем ән мен тәтті күй, жүрекке түрлі ой салар, әнді сүйсең мәнше сүй» - дегендей, музыканың сезім мүшелеімізге әсер етіп, бүкіл ағзамызға жағымды әсерін әсем әнмен тәтті күй арқылы әдемі суреттей білген. Ән десе ішкен асын жерге қоятын қазақ халқы музыка өнерін қатты құрметтейді. Тіпті ән-күйсіз қазақты елестету

мүмкін емес. Дәл осы себепті болар: «Туғанда дүние есігін ашады өлең, Өлеңмен жер қойнына кірер дөңең» деген жолда бекер айтылмаған. Дүниеге нәресте келгеннен бесік жыры айтылса, осыдан жоқтауға дейінгі аралықта ән – жыр тұр. Ақын Қадір Мырзалиев айтқандай: Қазақ, қазақ емес, нағыз қазақ домбыра» деп домбыра аспабын ұлт болмысына теңеген. Ол қазақ халқының өнерді аса бағалағандығының белгісі. Нашар әуен көңіліңді құлазытып басыңды даңғырлатып құтыңды қашырса, жақсы әуен өн-бойыңды балқытып жылытады. Санаңды тынықтырып бір сәт демалуға мүмкіндік береді.

Осының құдіреті музыка өнері туралы ұлылардың ой-пікірлеріне кезек берсек: Бұл ғылым /яғни музыка /өзінің байсалдылығынан айырылған адамдарды түзеуге, қызба адамды қалпына түсіруге байсалды адамды ылғида бірқалыпты ұстауға әбден жетеді дейді- Әбу Насыр Әл-Фараби.

Ал Аристотель – Музыка арқылы біз өзімізді үлгі өнерге бейімдеп өркендете аламыз... Музыканың моральдық мәні сол, біз оның әсерімен таза нәр аламыз, яғни шынайы сүйеміз немесе жиренеміз. Музыканы шын мәнінде біздің жан дүниемізді толқытып, көңілімізді көтеруге құдіреті әбден жетеді деген.

Қазақтың отаншылдық жігеріне толы халық музыкасының ешкімге, ештеңеге ұқсамайтын ерекше тартымдылығы сондай қазақ әнін тыңдағанда күллі дала көз алдыңнан өткендей болады деп Ромен Роллан дұрыс баға берген.

Беріқбай МЕЙІРБЕКОВ
М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті,
«Мәдени және әлеуметтік жұмыс» кафедрасының аға оқытушы,
ЖОО білім саласының үздік педагогы.

Гулнур Ауылбекова
аға оқытушы, магистр.